

УДК 378.147:379.85

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/52-2-37>

Світлана МЕДИНСЬКА,

orcid.org/0000-0003-0138-7246

аспірантка кафедри інноваційних технологій в педагогіці, психології та соціальній роботі

Університету імені Альфреда Нобеля

(Дніпро, Україна) medynska@duan.edu.ua

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ: АНАЛІЗ ПРОВІДНОГО СВІТОВОГО ДОСВІДУ

Стаття присвячена дослідженню професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі туризму на основі провідного світового досвіду. Проведено PEST-аналіз, який дає нагоду оцінити сучасний стан розвитку галузі туризму з урахуванням періодів серйозної турбулентності, пов'язаних з початком пандемії COVID-19 у 2020 році та повномасштабної війни в Україні у лютому 2022 р. З'ясовано, що «вимушений туризм» українців призводить до конструктивних змін у сприйнятті туризму як соціально-економічного явища, має ряд особливостей саме для української нації та культури та впливає на освітній процес у галузі туризму.

Зосереджено увагу на аналізі навичок, які визначаються ключовими для майбутніх фахівців у галузі туризму. Встановлено, що важливу роль відіграє компетентність, спрямована на ефективну комунікацію в умовах культурного розмаїття. Досліджено значимість цих навичок та наявні прогалини в цих аспектах для визначення ролі полікультурної комунікативної компетентності в професійній підготовці майбутніх фахівців галузі туризму.

Проаналізовано світові рейтинги найкращих університетів світу в галузі туризму та індустрії гостинності з метою визначення університетів – лідерів у професійній підготовці майбутніх фахівців у галузі туризму для більш детального дослідження їхніх освітніх програм як орієнтирів для якісної професійної діяльності. З'ясовано, що за Світовим рейтингом університетів QS за предметами 2021 в категорії «Управління гостинністю та дозвіллям» університети Швейцарії є лідерами в цій галузі. Досліджено освітні програми з туризму університетів Швейцарії як провідних вищих навчальних закладів світу щодо їхньої відповідності сучасним вимогам до фахівців у галузі туризму.

З'ясовано, що, незважаючи на важливість формування полікультурної комунікативної компетентності, визнання її значущості та наявності прогалин у відповідних знаннях студентів, освітні програми з туризму та індустрії гостинності у досліджених трьох найкращих університетах Швейцарії, як правило, не мають окремих дисциплін для формування окресленої компетентності. Зроблено висновок, що формування полікультурної комунікативної компетентності є одним з важливих професійно значущих аспектів у професійній підготовці для майбутніх фахівців галузі туризму та потребує подальших розробок для створення моделі формування окресленої компетентності з метою усунення прогалин у відповідних знаннях та уміннях.

Ключові слова: професійна підготовка, майбутні фахівці в галузі туризму, PEST-аналіз галузі туризму, полікультурне середовище, комунікація, полікультурна комунікативна компетентність, культура, культурне різноманіття.

Svitlana MEDYNSKA,

orcid.org/0000-0003-0138-7246

PhD student at the Department of Innovative Technologies in Pedagogy, Psychology and Social Work,

Alfred Nobel University

(Dnipro, Ukraine) medynska@duan.edu.ua

PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE EXPERTS IN TOURISM: ANALYSIS OF LEADING WORLD EXPERIENCE

The article covers the study of professional training of future experts in tourism based on world-leading experience. A PEST analysis has been conducted, which enables assessment of the current state of development of the tourism industry, taking into account the periods of serious turbulence associated with the onset of the COVID-19 pandemic in 2020 and the full-scale war in Ukraine as a result of military aggression from Russia in February 2022. It has been found out that “forced tourism” of the Ukrainians has led to constructive changes in the perception of tourism as a socio-economic phenomenon, has a number of specific features for the Ukrainian nation and culture, and has an impact on the tourism studies.

The skills that are determined to be key for future experts in tourism are emphasized. It has been found out that the competence of effective communication in the conditions of cultural diversity plays an important role. The importance of these skills and existing gaps in these aspects have been studied to determine the role of the multicultural communicative competence in the professional training of future experts in tourism.

The world rankings of the best universities in the tourism and hospitality industries have been analyzed to identify universities that are leaders in the professional training of future experts in these domains for a more detailed study of their curricular as benchmarks for high quality professional activities. According to the QS World University Rankings by Subject 2021: Hospitality & Leisure Management, Swiss universities are considered to be leaders in this field. The tourism curricular of the Swiss universities as the world's leading higher educational establishments have been studied in terms of their compliance with modern requirements for tourism experts. It has been found out that, despite the importance of forming the multicultural communicative competence, the recognition of its significance and the presence of gaps in the relevant knowledge, the curricular in the studied three universities in Switzerland, as a rule, do not have courses particularly aimed at forming this competence.

It is concluded that forming the multicultural communicative competence is one of the most important professionally significant aspects of professional training for future experts in tourism and requires further development aimed at creating a model to form this competence and eliminate the gaps in the relevant knowledge and skills.

Key words: professional training, future experts in tourism, PEST-analysis of the tourism industry, multicultural environment, communication, multicultural communicative competence, culture, cultural diversity.

Постановка проблеми. На сучасному етапі освіта поглиблюється й розширюється, залучаючи нові сфери до своєї структури. Усе більшої популярності набуває туристична освіта або підготовка фахівців для сфери туризму, насамперед у розвинених країнах світу, внаслідок суттєвих змін у політичних, економічних, соціальних та технологічних процесах, які мають значний вплив на галузь туризму, викликаючи періоди серйозної турбулентності в останні роки, пов'язані з початком пандемії COVID-19 у 2020 році та повномасштабної війни в Україні в результаті агресії з боку РФ у лютому 2022 р. Врахування впливу цих факторів повинно стати ключовим аспектом в адаптації навчальних програм для професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі туризму.

Україна дбайливо зберігає свої культурні традиції, що може бути привабливою силою для туризму в нашій країні після закінчення війни. Тим більш нагальною стає потреба для наших науковців, фахівців та викладачів звернути свої погляди на найрозвиненіші в туристичній сфері країни, зокрема європейські. Необхідно врахувати накопичений досвід організації туристичної діяльності та туристської освіти в розвинених країнах світу, створити власну самобутню національну структуру, яка б відповідала нашим традиціям, і в той же час увібрала б у себе все нове й сучасне, що напрацьовано в останні десятиліття в різних країнах світу.

Аналіз досліджень. Результати аналізу сучасних наукових джерел засвідчують, що проблема професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі туризму, а також формування відповідних компетентностей привертала увагу як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників. Питання оновлення змісту освітньо-професійної програми з туризму для інтеграції новітніх підходів, що формують необхідні компетентності майбутніх фахівців у галузі туризму з урахуванням сучасних світових тенденцій досліджуються в наукових працях таких

зарубіжних науковців, як П. Шелдон, Д. Фезенмайєра, К. Воебера, К. Купера, М. Антоніолі, А. Сервера-Таулета, М. Руїз-Моліна, Адамс А., Сіссон Л. та ін. Вагомим внеском у становлення української туризмологічної школи та вивчення й узагальнення теоретичних і методичних засад професійної підготовки майбутніх фахівців з туризмознавства у вищих навчальних закладах є праці доктора педагогічних наук Л.В. Безкоровайної (Безкоровайна Л.В., 2018).

Окремі аспекти питань професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі туризму висвітлено в працях вітчизняних фахівців, а саме: теорія і практика підготовки фахівців сфери туризму в країнах-членах Всесвітньої туристської організації (Л.В. Кнодель); професійна підготовка майбутніх фахівців з туризмознавства в європейських країнах (Л.В. Безкоровайна); теорія і практика підготовки фахівців сфери туризму в розвинених країнах світу (Л.В. Сакун). Цілий ряд зарубіжних науковців в рамках проекту «EQF Leonardo da Vinci» за підтримки the Directorate for Education and Culture of the European Commission провели ґрунтовне дослідження щодо професійної підготовки фахівців з туризму на різних рівнях рамки кваліфікацій в Австрії, Греції, Італії, Мальті, Словенії та Іспанії (The European Qualifications Framework and Tourism Studies, 2008).

Як свідчить проведений аналіз вище зазначених наукових досліджень, проблема професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі туризму у вищих навчальних закладах в контексті формування полікультурної комунікативної компетентності ще не була предметом спеціального дослідження.

Мета статті. Метою статті є вивчення світового досвіду та сучасного стану професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі туризму з урахуванням сучасних умов розвитку туризму в Україні на основі проведеного PEST-аналізу галузі туризму задля визначення місця полікультур-

турної комунікативної компетентності в професійній підготовці зазначених фахівців у вищих навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу. Реаліями сучасності для українців став «вимушений туризм» як в межах України, так і з виїздом за кордон, що призводить до конструктивних змін у сприйнятті туризму як соціально-економічного явища. Виділяються три головних ознаки, які відрізняють туристів від інших подорожуючих осіб, а саме: переміщення за межі звичайного середовища, тривалість перебування в місці призначення (до 12 місяців) і мета поїздки, яка може бути об'єднана в такі блоки, як дозвілля, рекреація, відпочинок; відвідування родичів і знайомих; ділові й професійні цілі (участь у ділових зустрічах, конференціях, конгресах тощо); лікування; поклоніння релігійним святинам (паломництво); інші туристські цілі, тобто, по суті, будь-які цілі, крім заняття діяльністю, оплачуваною з джерела у відвідуваному місці.

Вимушений переїзд українців є формою туризму, яка має на меті збереження життя та здоров'я себе та своїх рідних, при чому українці стають амбасадорами своєї нації та культури, демонструють національні цінності та мають значний вплив на створення та реалізацію національного бренду «Україна». Адаптивність українців як представників нації проявляється в їхній готовності вивчати мову країни перебування, дізнаватися про етнічні та культурні особливості інших країн, проте зберігати почуття власної гідності, інтегруватися в світову систему, взаємодіяти з іншими національностями, але не втрачати своєї національної ідентичності.

Проведення PEST-аналізу дає нагоду оцінити сучасний стан галузі туризму для урахування сучасних умов під час професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі туризму. На туризм значною мірою впливає політична воля та політика урядів у всьому світі. Зокрема, вільне пересування людей сприяє розвитку індустрії туризму в Європейському Союзі, тому введення безвізового режиму для українців з країнами ЄС, а з початком повномасштабної війни на території України через агресію з боку РФ й спрощення процедури перетину кордонів збільшило кількість українців, які виїхали за кордон. Водночас, політична нестабільність, конфлікти між країнами й активні бойові дії погано впливають на індустрію подорожей і туризму, тому в'їзний туризм в Україну наразі знаходиться під впливом цих негативних факторів.

Щодо впливу економічних факторів, 2020 рік був збитковим для туристичної галузі через пан-

демію COVID-19. З припиненням авіаперевезень і закриттям готелів попит у цій галузі різко впав, однак уряди багатьох країн впровадили низку ініціатив для залучення іноземних туристів до своїх країн та забезпечення протиепідемічних норм. Війна в Україні, на жаль, призупинила розвиток вітчизняного туризму, який тільки поступово починає відновлюватися на територіях, де немає активних бойових дій, проте курортний відпочинок влітку 2022 р. на території України унеможливлено.

Вивчення деяких соціальних факторів є наступним етапом аналізу галузі туризму. Туризм за ці роки досяг великого соціального статусу, подорожі справді стали дуже важливим щорічним ритуалом для багатьох людей, особливо молодого покоління. Хоча расова напруга все ще існує в багатьох суспільствах, місцеве населення загалом ставиться доброзичливо до туристів. Це позитивно вплинуло на кількість людей, які подорожують по світу. Крім того, багато людей цікавляться різним культурами, мовами, релігіями та традиціями та їдуть за кордон, щоб відчутти їх (Rahman, 2021). Проте масовий туризм має й соціальні наслідки. Звичайно, туризм може принести вигоду для місцевої економіки, однак також може завдати шкоди повсякденному життю, культурі та спадщині мешканців. Багато відомих дестинацій, таких як Венеція та Рим (Італія), Дубровник (Хорватія), Рейк'явік (Ісландія), Барселона (Іспанія), Мачу-Пікчу (Перу), Санторіні (Греція), Прага (Чехія) та ін. зіткнулися з такою кількістю проблем із туристами (зокрема, антисоціальною поведінкою), що деякі з них ввели обмеження на кількість людей для відвідування на день (Diamond, 2017). Обмеження, пов'язані з пандемією COVID-19, зменшили цей негативний соціальний вплив через природне зменшення туристичних потоків, проте ця проблема все ще залишається актуальною.

Технології відіграли значну роль у розвитку індустрії туризму в усьому світі. Розвиток комерційних авіаліній і вдосконалення інфраструктури, використання технологій для бронювання квитків і готелів, використання соціальних медіа для комунікації з клієнтами мають позитивний вплив на розвиток туризму, проте вносять значні зміни в особливості професійної діяльності й повинні враховуватися під час професійної підготовки майбутніх фахівців галузі туризму через вивчення відповідних компонентів в освітніх програмах з туризму.

Як зазначає науковець Л.В. Сакун, аналіз змін характеристик факторів впливу навколишнього середовища, які включають культуру, інноваційні технології та методологію дослідження,

дозволяє стверджувати, що під час переходу суспільства до нового інформаційного простору одним із найважливіших факторів є система професійної освіти, яка відрізняється рівнем інтерактивності та гуманізації (Сакун, 2004). Погоджуючись з ученим, вважаємо, що зовнішні фактори мають значний вплив на зміст та якість професійної підготовки майбутніх фахівців галузі туризму, оскільки освітня програма повинна відповідати вимогам сучасності та бути адаптованою у відповідь на зміни у зовнішньому середовищі та на запити стейкхолдерів для уникнення прогалин між фаховою підготовкою та реаліями галузі туризму за допомогою інтегративної складової, інноваційності та інформаційно-комунікативних технологій. Зокрема, отриманий досвід українців під час «вимушеного туризму» може мати вплив на їхні очікування від освітніх програм у туризмі, які пропонуються у вищих навчальних закладах України та закордонних установах, оскільки наявний практичний досвід роботи в індустрії гостинності під час перебування за кордоном, досвід комунікації з представниками різних культур та відвідування різних місць розміщення й харчування ставитимуть нові вимоги до освіти в туризмі, даючи поштовх до зміни традиційних методів навчання від теорії до практики на інноваційні моделі та педагогічні технології.

Дослідник Д.В. Павесик стверджує, що, незважаючи на зростаючу кількість освітніх програм високого рівня, нинішні освітні системи не в змозі задовольнити потреби галузі в майбутньому без урахування прогалин, які існують зараз між знаннями та вміннями сьогоденних студентів та майбутнім попитом у туристичній індустрії (Pavesic, 1993). Ефективна взаємодія персоналу, який безпосередньо працює з клієнтами туристичної галузі (front-line personnel), чемна поведінка та доброзичливі манери, є суттєвими вміннями, які впливають на кінцеве сприйняття клієнтом якості запропонованих послуг. Тим самим відкривається широ-

кий простір для виявлення прогалин у навчанні на цьому професійному рівні саме цих трьох аспектів. Співвідношення значимості навичок, визначених першорядними для FLP, та наявних прогалин у цих аспектах, виявлених у результаті дослідження Л.В. Сакун, зазначено в таблиці 1.

Враховуючи той факт, що FLP – це саме ті працівники, які взаємодіють з клієнтами туристичної галузі, доцільно зазначити, що результати показують нагальну потребу вдосконалити підготовку майбутніх фахівців у галузі туризму таким чином, щоб вона сприяла поліпшенню їхніх умінь міжособистісної комунікації, яка має найвищий пріоритет серед навичок і одночасно є найбільш проблемним аспектом, розглядаючи її в контексті полікультурності, яка має важливе значення (4-е місце) та значний рівень наявності прогалин, оскільки це саме ті навички, які роботодавці вважають найбільш суттєвими і яких бракує їхнім працівникам. У цьому контексті формування умінь міжособистісної комунікації в умовах полікультурності набуває ще більшого значення для майбутніх фахівців у галузі туризму. Спираючись на вищезазначене, констатуємо, що культура відіграє важливу роль в освітніх програмах з туризму як в якості зовнішнього фактору впливу, так і як знання в основі компетентностей, необхідних у професійній діяльності майбутніх фахівців у галузі туризму.

Для аналізу досвіду формування загальних та фахових компетентностей, включаючи формування полікультурної комунікативної компетентності, у підготовці майбутніх фахівців у галузі туризму в педагогічній теорії та практиці розглянемо особливості професійної підготовки зазначених фахівців та її відповідності сучасним вимогам у зарубіжних закладах освіти.

Європейська рамка кваліфікацій (EQF), розроблена ЄС як 8-рівнева структура, заснована на результатах навчання для всіх типів кваліфікацій, допомагає покращити прозорість та мобільність

Таблиця 1

Значимість навичок та наявні прогалини в цих аспектах для працівників переднього краю (front-line personnel)

Першорядна навичка для FLP	Значимість на думку експертів	Наявність прогалини в навичці
Міжособистісні комунікативні вміння	88%	54%
Знання іноземних мов	74%	46%
Комп'ютерні навички	56%	42%
Знання в галузі полікультурності	49%	28 %
Ділові якості	39%	48%

Джерело: на основі (Сакун, 2004)

кваліфікацій фахівців, надаючи змогу порівнювати кваліфікації з різних країн та установ завдяки національним рамкам кваліфікацій, які стають все більш доступними через бази даних кваліфікацій (The European Qualifications Framework).

Отримання освіти в сфері туризму можливо в багатьох закладах вищої освіти в світі. Згідно з Європейською рамкою кваліфікацій, за даними Europass у 2021 р., лише в Європі у 18 країнах, які подають дані до Europass, пропонується 10000 курсів з туризму та гостинності на всіх рівнях освіти, з них 2802 курси на рівні 6 Європейської рамки кваліфікацій (ступінь бакалавра) та 2534 курси на рівні 7 Європейської рамки кваліфікацій (ступінь магістра) (Europass European Union, 2021). Для визначення закладів вищої освіти, які пропонують високий рівень професійної підготовки фахівців у галузі туризму, існує декілька світових та національних рейтингів, зокрема за результатами Світового рейтингу університетів QS за предметами 2021 в категорії «Управління гостинністю та дозвіллям», який базується на академічній репутації, репутації серед роботодавців, цитуванні на статтю та індексі Гірша, визначено 20 найкращих університетів світу в категорії «Управління гостинністю та дозвіллям» в 2021 р., серед яких 15 університетів з Європи (з них 10 зі Швейцарії), що дає змогу розглядати підготовку фахівців у галузі туризму в європейських закладах вищої освіти та Швейцарії зокрема як орієнтир для якісної професійної діяльності та дослідження відповідності освітніх програм з туризму провідних університетів Швейцарії сучасним вимогам до фахівців у галузі туризму (QS World University Rankings, 2021).

У Швейцарії особливе значення мають гостинність, готельний менеджмент та туризм, оскільки ця країна є бізнес-центром, однією з найпопулярніших дестинацій у світі, мультикультурним та багатомовним середовищем з визначенням туризму та гостинності як головних напрямів економічної діяльності країни, що підтримується високим рівнем фахової підготовки в цьому напрямі. Отримання освіти з гостинності та туризму в Швейцарії дає здобувачам змогу розпочати перспективну міжнародну кар'єру. Тривалість курсу навчання становить 3–4 роки для програм бакалавра та 2–3 роки для магістерських програм. Найкращі заклади вищої освіти з гостинності та туризму включають Ecole Hoteliere de Lausanne, Інститут вищої освіти Гліона, Міжнародну школу готельного менеджменту Les Roches, коледжі Cesar Ritz, Швейцарську школу туризму та гостинності, Міжнародний інститут менедж-

менту. Порівняльний аналіз освітніх програм з туризму та гостинності на рівні бакалавра трьох з найкращих університетів Швейцарії за Світовим рейтингом університетів QS за предметами 2021 в категорії «Управління гостинністю та дозвіллям» подано в таблиці 2.

Аналізуючи особливості професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі туризму та індустрії гостинності в Європі на прикладі закладів вищої освіти в Швейцарії, можна дійти висновку, що їх успіх полягає в:

1. цілісності освітнього процесу з переходом від теоретичних концепцій до створення бізнес-проектів та залучення практиків-науковців до викладання;

2. розвитку інноваційних, лідерських та підприємницьких навичок здобувачів вищої освіти;

3. всебічному вивченні процесів у галузі туризму та індустрії гостинності завдяки міжнародним стажуванням з підготовчого року навчання або першого курсу для уникнення розриву між теорією і практикою;

4. можливості навчання в закладах освіти щонайменше двох країн та отриманні міжнародного досвіду й досвіду міжкультурної комунікації;

5. акцентуванні уваги на міжнародному аспекті професійної діяльності, який реалізується через певні дисципліни, безпосередньо або опосередковано пов'язані з комунікацією та культурним розмаїттям, що дає змогу майбутнім фахівцям у галузі туризму мати конкурентні переваги на міжнародному ринку праці.

Проте, незважаючи на важливість формування полікультурної комунікативної компетентності, визнання її значущості та наявності прогалів у відповідних знаннях студентів, зазначених у багатьох зарубіжних дослідженнях, можна констатувати, що освітні програми з туризму та індустрії гостинності у досліджених трьох найкращих університетах Швейцарії не мають окремих дисциплін для формування окресленої компетентності, за винятком César Ritz Colleges Switzerland, Lucerne, де вивчають дисципліну «Культурне розмаїття в організаціях».

Висновки. Таким чином, теоретичний аналіз обраної проблеми підтвердив актуальність і необхідність більш ретельного вивчення питання формування полікультурної комунікативної компетентності під час професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі туризму з урахуванням результатів проведеного PEST-аналізу галузі туризму. Здійснений аналіз сучасного стану означеної підготовки підтвердив недостатній рівень дослідження цього питання та важливість його

**Порівняльний аналіз освітніх програм (ОП) з туризму та гостинності
на рівні бакалавра одних з найкращих університетів Швейцарії**

Ecole Hoteliere de Lausanne (1-е місце в рейтингу)	Glion Institute of Higher Education, Glion-sur-Montreux (3-е місце)	César Ritz Colleges Switzerland, Lucerne (7-е місце в рейтингу)
Особливості та переваги ОП		
Підхід подвійної досконалості (баланс між професійними й гнучкими навичками), можливості навчання в Швейцарії та Сінгапурі, навчання з управління бізнесом з нуля, експерти з досвідом в академічній та виробничій практиці, позакласні заходи для розвитку лідерства та креативності, можливість проходити стажування у власному стартапі, два види стажування та бізнес-проект для початку кар'єри.	Прикладні практичні й академічні курси, 2 стажування у 58 країнах на вибір, навчання в Швейцарії, Іспанії, Великобританії або Китаї, оволодіння інструментами індустрії гостинності, моделювання розвитку готелів та бізнес-проектів, розвиток критичного мислення, дослідницьких навичок та письма	Розвиток підприємницьких здібностей з інноваційним мисленням у постійно мінливому світі бізнесу, творче навчальне середовище, практичний підхід як основа для майбутнього успіху в кар'єрі, партнерство з бізнес-коледжем Карсона (Університет штату Вашингтон) для міжнародних можливостей.
Підготовчий рік		
6-місячне практичне навчання для розвитку ноу-хау в сфері гостинності, 6-місячне стажування в готелі для отримання досвіду.	–	–
Курс 1		
Основа для кар'єри менеджера, вивчення інструментів індустрії гостинності, технологій та термінології галузі для ключових відділів і функцій гостинності (фінанси, маркетинг, економіка, академічне письмо, ділове спілкування, іноземні мови)	Практичне мистецтво індустрії гостинності (Швейцарія), занурення в професію (стажування).	Вступний курс, вивчення інструментів індустрії гостинності (вступ до менеджменту гостинності та туризму, інформаційні системи управління, особистий розвиток та життєві навички, ділове письмо, математика для готельного бізнесу, іноземні мови та ін.), стажування.
Курс 2		
Комплексний академічний підхід до теорії управління гостинністю під керівництвом досвідчених практиків-науковців з поглибленим вивченням іноземних мов, дослідження для створення надійних бізнес-планів і підприємницьких планів, стажування з управління.	Основи гостинності та менеджмент гостинності (Швейцарія, Лондон, Марбелья або Шанхай).	Комплексний підхід до вивчення управління гостинністю (актуальні глобальні та соціальні проблеми, бізнес-статистика, мікроекономіка для менеджерів у сфері гостинності, фінансовий облік, ділова етика гостинності, дизайн готелів і ресторанів, правознавство, культурне розмаїття в організаціях та ін.).
Курс 3		
Застосування отриманих знань та навичок, щоб стати бізнес-стратегом та консультантом (управління проектами, маркетингові дослідження, корпоративна стратегія та ін.), факультативні курси для адаптації сфери знань, виконання індивідуального прикладного дослідницького проекту або студентського консультаційного проекту.	Управлінська практика та інтегративні бізнес-стратегії (стажування) з подальшою спеціалізацією й бізнес-проекуванням (Швейцарія або Лондон).	Бізнес-проекування, акцент на інноваційності та підприємстві, вибір спеціалізації (інновації: від творчості до підприємництва, міжнародний туризм, створення бізнесу, управління кар'єрою, маркетинг гостинності для підприємств, управління людськими ресурсами, соціальна психологія гостинності, лідерство в сфері гостинності та організаційна поведінка, стратегічне управління готелем).

глибокого вивчення, оскільки це є актуальним і доцільним на сьогодні. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні інших аспектів формування полікультурної комунікативної компетенції майбутніх фахівців у галузі туризму для створення моделі формування зазначеної компетенції з метою усунення прогалин у відповідних знаннях та вміннях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безкоровайна Л.В. Професійна підготовка майбутніх фахівців з туризмознавства в європейських країнах. *Педагогічні науки*. Випуск LXXV. Том 2. 2017. С. 84-88.
2. Безкоровайна Л.В. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців з туризмознавства у вищих навчальних закладах: дис. ...докт. пед. наук: 13.00.04 Теорія та методика професійної освіти / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2018. 713 с.
3. Кнодель Л. В. Теорія і практика підготовки фахівців сфери туризму в країнах-членах всесвітньої туристської організації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня док. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» Тернопіль, 2007. – 41 с.
4. Сакун Л.В. Теория и практика подготовки специалистов сферы туризма в развитых странах мира : Монография Київ : МАУП, 2004. – 398 с.
5. César Ritz Colleges Switzerland. URL: <https://www.cesarritzcolleges.edu/en/hotel-management-programs/bachelor-of-arts-hospitality-management/#about> (дата звернення: 10.06.2022).
6. Diamond M. (2017) 13 places around the world that are being ruined by tourists. URL: <https://www.businessinsider.com/cities-hurt-by-tourism-2017-12> (дата звернення: 15.06.2022).
7. Ecole Hoteliere de Lausanne. URL: <https://www.ehl.edu/en/study/bachelor-degree-in-hospitality> (дата звернення: 20.06.2022).
8. Europass European Union. Find a Course. URL: <https://europa.eu/europass/en/find-courses> (дата звернення: 13.01.2022).
9. Glion Institute of Higher Education, Glion-sur-Montreux. URL: <https://www.glion.edu/programs/bachelors-in-international-hospitality-business/> (дата звернення: 20.02.2022)
10. Pavesic D. V. (1993). Hospitality Education 2005: Curricular and Programmatic Trends. *Hospitality Research Journal*, Vol. 17 (1), pp. 285-294.
11. QS World University Rankings by Subject 2021: Hospitality & Leisure Management. URL: <https://www.topuniversities.com/university-rankings/university-subject-rankings/2021/hospitality-leisure-management> (дата звернення: 20.01.2022).
12. Rahman M. (2021) PESTEL analysis of the tourism industry. URL: <https://howandwhat.net/pestel-analysis-tourism-industry> (дата звернення: 25.06.2022).
13. The European Qualifications Framework and Tourism Studies. A Comparative Analysis of Tourism Systems of Qualification – Austria, Greece, Italy, Malta, Slovenia and Spain. Malta Qualifications Council (MQC), 2008. 154 p.
14. The European Qualifications Framework. URL: <https://europa.eu/europass/en/european-qualifications-framework-eqf> (дата звернення: 12.01.2022).

REFERENCES

1. Bezkorovajna, L.V. (2017). *Profesijna pidhotovka majbutnikh fakhivtsiv z turyzmoznavstva v ievropejs'kykh krainakh* [Professional training of future experts in tourism in European countries]. *Pedahohichni nauky* [Pedagogical Sciences]. Issue 78, vol. 2, pp. 84-88 [in Ukrainian].
2. Bezkorovajna, L.V. (2018). *Teoretychni i metodychni zasady profesijnoi pidhotovky majbutnikh fakhivtsiv z turyzmoznavstva u vyschykh navchal'nykh zakladakh. Dys. dokt. ped. nauk* [Theoretical and methodological foundations of professional training of future experts in tourismology at higher educational establishments. Dr. ped. sci. diss.]. Zaporizhzhia, 713 p. [in Ukrainian].
3. César Ritz Colleges Switzerland. URL: <https://www.cesarritzcolleges.edu/en/hotel-management-programs/bachelor-of-arts-hospitality-management/#about>
4. Diamond, M. (2017) 13 places around the world that are being ruined by tourists. URL: <https://www.businessinsider.com/cities-hurt-by-tourism-2017-12>
5. Ecole Hoteliere de Lausanne. URL: <https://www.ehl.edu/en/study/bachelor-degree-in-hospitality> [in English].
6. Europass European Union. Find a Course. URL: <https://europa.eu/europass/en/find-courses>
7. Glion Institute of Higher Education, Glion-sur-Montreux. URL: <https://www.glion.edu/programs/bachelors-in-international-hospitality-business/>
8. Knodel, L.V. (2007). *Teoriia i praktyka pidhotovky fakhivtsiv sfery turyzmu v krainakhchlenakh vsesvitn'oi turysts'koi orhanizatsii* [Theory and practice of training experts in tourism in member countries of the World Tourism Organization. Synopsis of Thesis for obtaining sciences. Dr. ped. sci. diss.]. Ternopil, 41 p. [in Ukrainian].
9. Pavesic, D. V. (1993). Hospitality Education 2005: Curricular and Programmatic Trends. *Hospitality Research Journal*. Vol. 17 (1), pp. 285-294
10. QS World University Rankings by Subject 2021: Hospitality & Leisure Management. URL: <https://www.topuniversities.com/university-rankings/university-subject-rankings/2021/hospitality-leisure-management>

11. Rahman, M. (2021) PESTEL analysis of the tourism industry. URL: <https://howandwhat.net/pestel-analysis-tourism-industry>
12. Sakun, L.V. (2004). *Teoryia y praktyka podhotovky spetsyalystov sfery turyzma v rozvytykh stranakh myra: Monohrafiya* [Theory and practice of training of experts in tourism in developed countries. Monography]. Kyiv, 398 p. [in Ukrainian].
13. The European Qualifications Framework and Tourism Studies. A Comparative Analysis of Tourism Systems of Qualification – Austria, Greece, Italy, Malta, Slovenia and Spain. Malta Qualifications Council (MQC), 2008. 154 p.
14. The European Qualifications Framework. URL: <https://europa.eu/europass/en/european-qualifications-framework-eqf>